

Sygn. akt VIII U 156/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek
Protokolant:	Iwona Sławińska

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2017 r. w Gliwicach

sprawy J. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania J. N.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 7 grudnia 2016 r. **nr** (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej J. N. prawo do emerytury od 1 października 2016 roku;

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz ubezpieczonej J. N. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek

Sygn. akt. VIII U 156/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 grudnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił J. N. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W uzasadnieniu decyzji ZUS wskazał, że ubezpieczona na dzień 1 stycznia 1999r. nie udowodniła wymaganych 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych a jedynie 19 lat, 5 miesięcy i 22 dni. ZUS wskazał, iż nie uwzględnił pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie od 24 maja 1976r. do 30 czerwca 1979r., bowiem ubezpieczona nie wskazała, że rodzice prowadzili gospodarstwo rolne, nadto rodzice pracowali zawodowo, co sugeruje że nie utrzymywali się z prowadzenia gospodarstwa rolnego.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany

i przyznania prawa do spornego świadczenia. Ubezpieczona domagała się zaliczenia spornego okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 24 maja 1976r. do 30 czerwca 1979r., wnosząc o przesłuchanie świadków.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił co następuje:

Ubezpieczona J. N. urodziła się (...) Wiek 55 lat ukończyła w dniu(...)

W dniu 14 października 2016r. ubezpieczona złożyła wniosek o emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Zaskarżoną decyzją z dnia 7 grudnia 2016r. (...) Oddział w Z. odmówił przyznania wnioskowanego świadczenia, wskazując iż ubezpieczona wprawdzie posiada wymagany okres pracy w warunkach szczególnych, jednak nie posiada wymaganych 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

ZUS uwzględnił ubezpieczonej na dzień 1 stycznia 1999r. 19 lat, 5 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

ZUS nie uwzględnił ubezpieczonej okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 24 maja 1976r. do 30 czerwca 1979r.,

Nadto ZUS uwzględnił ubezpieczonej 17 lat, 5 miesięcy i 22 dni pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

Sąd ustalił, że w okresie spornym rodzice ubezpieczonej A. i W. Z. byli właścicielami gospodarstwa rolnego o powierzchni około 1,5 ha.

Część ziemi należała do matki ubezpieczonej a część do ojca. Gospodarstwo było rozproszone. Część ziemi znajdowała się w miejscowości B. a część w S.. Dodatkowo rodzice dzierżawili około 3 ha ziemi.

Ubezpieczona zamieszkiwała wraz z rodzicami i młodszym rodzeństwem w gospodarstwie rolnym w B. - K. do 24 lipca 1989r.

Starsza siostra ubezpieczonej mieszkała w tym samym gospodarstwie z mężem i dzieckiem ale prowadzili odrębne gospodarstwo domowe. Pomagali oni w gospodarstwie jedynie w okresie intensywnych prac polowych.

W latach 1975 – 1979 ubezpieczona pobierała naukę w Technikum Kolejowym w S.. Do szkoły jeździła na godz. 8:00. Podróż trwała około pół godziny. Ze szkoły wracała między 14:00 a 16:00. Po powrocie ze szkoły pomagała w pracach w gospodarstwie rolnym przez około 5 godzin a w okresie letnim dłużej. Uczyła się w szkole na bieżąco, w autobusie lub po pracy w gospodarstwie około godz. 21.

W gospodarstwie pracowała wraz z rodzicami. Pomagało także młodsze rodzeństwo. Ojciec ubezpieczonej był na rencie. Matka pracowała zawodowo jako sprzątaczką od 1977r. – chodziła do pracy po południu. Wówczas ubezpieczona zajmowała się gospodarstwem.

W gospodarstwie było 30-40 kur i około 60 - 100 królików, nadto kozy, kaczki, 3 świnie i koń. Uprawiano zboże, ziemniaki, warzywa, koniczynę dla królików, łubin. Gospodarstwo nie było zmechanizowane, nie było ciągnika a jedynie pług, brony i wóz konny. Był także sad owocowy. Ubezpieczona zajmowała się inwentarzem. Sypała ziarno kurom, zbierała jajka, zamykała kury do kurnika. Raz w tygodniu lub raz na dwa tygodnie czyściła kurnik. Zwoziła siano dla królików, zimą poila je. Każdego dnia czyściła 10 klatek królików, wywoziła obornik na kompostownik. Praca przy królikach zajmowała ubezpieczonej około 3 godzin. Pomagała przy świniami i kozami, którymi z reguły zajmował się ojciec. Nosila wodę, karmę do jedzenia dla świń, siekała ręcznie siankę dla konia. W sezonie letnim pomagała przy pracach polowych. Prace polowe zaczynały się w marcu. W kwietniu ubezpieczona sadziła ziemniaki,

siała marchewkę, pietruszkę, buraki, ogórki, pomidory. Potem plewiła warzywa, zrywała je. Od początku czerwca pracowała przy sianokosach, często cały dzień. Ojciec kosił a ubezpieczona z matką suszyły i grabiły siano. W lipcu i sierpniu przez około 2 tygodnie pracowała przy żniwach. Ojciec kosił, a ubezpieczona z matką ustawiały snopki, potem pracowała przy zwożeniu zboża. Od połowy czerwca do sierpnia pracowała w gospodarstwie rolnym całymi dniami przy sianokosach i żniwach. Latem i jesienią zbierała owoce w sadzie: wiśnie, czereśnie, gruszki, jabłka. Pracowała przy wykopkach ziemniaków. Ziemniaki kopano ręcznie, zanoszono na wóz a potem do piwnicy. Wykopki trwały około miesiąca.

Ubezpieczona posiada 15 - letni okres pracy wykonywanej w warunkach szczególnych i na dzień wydania zaskarżonej decyzji ukończyła 55 lat życia. Nadto nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt organu rentowego, przesłuchania świadków: H. G. i A. C., przesłuchanych przez Sąd Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej w drodze pomocy sądowej (zapis rozprawy z dnia 7 marca 2017r. min. 02.50 i n. k.20 oraz zapis rozprawy z dnia 7 marca 2017r. min. 3.12 i n. k.32) oraz przesłuchania ubezpieczonej (zapis rozprawy z dnia 9 maja 2017r. min. 9 maja 2017r. i n. k.46).

Zebrany materiał dowodowy Sąd uznał za kompletny i wystarczający do poczynienia ustaleń faktycznych oraz do rozstrzygnięcia sprawy. Odnośnie rodzaju wykonywanych w gospodarstwie rolnym prac i rozmiaru pomocy Sąd dał wiarę zeznaniom świadków, bowiem zamieszkiwali oni w sąsiedztwie, świadek H. G. – siostra ubezpieczonej w tym samym gospodarstwie i mieli wiedzę na temat pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców. Zeznania te były zbieżne z zeznaniami ubezpieczonej.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 184 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016r. poz. 887 ze zm), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

1) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

W myśl art. 184 ust. 2 ustawy – w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2013r. tj. – emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Na podstawie cytowanych przepisów, prawo do emerytury w obniżonym wieku, przysługuje ubezpieczonemu, który w dniu wejścia w życie ustawy tj. w dniu 1 stycznia 1999r. spełnił warunki w zakresie posiadania ogólnego stażu pracy oraz pracy wykonywanej w warunkach szczególnych a nie osiągnął wymaganego wieku. Ubezpieczeni, którzy w chwili wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych posiadali wymagany okres ubezpieczenia (szczególny i zwykły), mogą realizować prawo do emerytury na starych zasadach po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w art. 39 czy art. 32 również po dniu 31 grudnia 2008r. pod warunkiem nieprzystąpieniu do OFE. Wszystkie przesłanki muszą zostać spełnione łącznie.

Stosownie do treści art. 32 ust. 1 i 4 ustawy w powiązaniu z § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz.43 ze zm.) ubezpieczonym kobietom urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r. będącym

pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przy pracach wymienionych w wykazie A, przysługuje prawo do emerytury w razie łącznego spełnienia następujących warunków:

1. osiągnięcia wieku emerytalnego 55 lat
2. posiadania wymaganego okresu zatrudnienia wynoszącego 20 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było, czy ubezpieczona posiada wymagane na dzień wejścia w życie ustawy tj. 1 stycznia 1999r. 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było sporne.

ZUS uwzględnił ubezpieczonej – na dzień 1 stycznia 1999r. 19 lat, 5 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Ubezpieczona natomiast domagała się zaliczenia do okresów uwzględnionych przez ZUS okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 24 maja 1976r. do 30 czerwca 1979r.

W myśl art. 10 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Zgodnie z cytowanym przepisem okresy pracy w gospodarstwie rolnym – w warunkach cytowanego przepisu – uwzględnia się w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu wymaganego do przyznania emerytury.

W pierwszej kolejności Sąd wskazuje, jednak że uwzględnieniu podlegają takie okresy wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, kiedy praca ta ma charakter stały a nie dorywczy.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przesłanką zaliczenia do okresów składkowych okresu pracy w gospodarstwie rolnym, o którym stanowi art. 10 ust. 1 pkt 3 tej ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jest znaczący dla funkcjonowania tego gospodarstwa wymiar czasu pracy, za który uważa się wymiar co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Zaliczeniu do okresów składkowych podlegają nie okresy jakiegokolwiek pracy rolniczej, a jedynie stała praca o istotnym znaczeniu dla prowadzonej działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2011r., II UK 305/10, LEX nr 852557, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2015r. I UK 292/14, Legalis Numer 1263220).

Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela również pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2014r. I UK 17/14 (LEX nr 1538420) gdzie wskazano, że przesłanka zaliczenia do okresów składkowych okresu pracy w gospodarstwie rolnym w ilości odpowiadającej co najmniej połowie pełnego wymiaru czasu pracy, wiąże się z poglądem, iż praca ta ma mieć charakter ciągły, co oznacza nastawienie ubezpieczonego na stałe świadczenie pracy w gospodarstwie rolnym (gotowość do jej świadczenia, dyspozycyjność) i odpowiadającą temu nastawieniu niezmienną możliwość skorzystania z jego pracy przez rolnika, a negatywną przesłanką staje się doraźna pomoc w wykonywaniu typowych obowiązków domowych czy wykonywanie w gospodarstwie rolnym prac o charakterze dorywczym, okazjonalnie i w wymiarze niższym od połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Prawidłowa wykładnia art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1440 ze zm.) wymaga zatem gotowości (dyspozycyjności) do wykonywania pracy we wskazanym wyżej rozumieniu. W tym znaczeniu wykonywaniu pracy jedynie w okresach kilku czy nawet kilkunastodniowych przerw w realizacji obowiązków szkolnych z pewnością nie można natomiast

przypisać cechy stałości, w związku z czym za pracę w gospodarstwie rolnym, o której mowa w powołanym przepisie, nie może być uznana pomoc o charakterze doraźnym, wykonywana jedynie w okresach krótkich przerw i zwolnień od zajęć szkolnych (vide również wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2015r., III AUa 1104/14, Legalis Numer 1285449).

W ocenie Sądu odwołująca wykazała, że po ukończeniu 16 roku życia tj. od 24 maja 1976r. do 30 czerwca 1979r. pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze nie niższym niż 4 godziny dziennie.

Ubezpieczona zamieszkiwała z rodzicami i młodszym rodzeństwem w gospodarstwie rolnym. Było to gospodarstwo niezmechanizowane, nie było ciągnika a jedynie pług, brony i wóz konny. Uprawiano zboże, ziemniaki, warzywa, koniczynę dla królików, łubin. Hodowano 30-40 kur i około 60 - 100 królików, nadto kozy, kaczki, 3 świnie i koń.

Ubezpieczona pomagała w gospodarstwie zarówno w zimie około 5 godzin dziennie jak i sezonie, kiedy pracowała często dłużej. Zajmowała się inwentarzem. Sypała ziarno kurom, zbierała jajka, zamykała kury do kurnika, raz w tygodniu lub raz na dwa tygodnie czyściła kurnik. Karmiła króliki, zimą poila je. Każdego dnia czyściła około 10 klatek królików i wywoziła obornik na kompostownik. Sama praca przy królikach zajmowała ubezpieczonej około 3 godzin dziennie. Pomagała także przy pozostałym inwentarzu, nosiła wodę, karmę do jedzenia dla świń, siekała ręcznie sieczkę dla konia. W sezonie pomagała przy pracach polowych. Na wiosnę ubezpieczona sadziła ziemniaki, warzywa, a następnie plewiła je i zrywała. Od początku czerwca pracowała przy sianokosach, często cały dzień, suszyła i grabiła siano, pomagała przy jego zwożeniu. W lipcu i sierpniu przez około 2 tygodnie pracowała przy żniwach, ustawiała snopki, pomagała przy zwożeniu zboża. Od połowy czerwca do sierpnia pracowała w gospodarstwie rolnym całymi dniami przy sianokosach i żniwach. Latem i jesienią pracowała przy ręcznych wykopkach ziemniaków, co trwało około miesiąca, zbierała owoce w sadzie: wiśnie, czereśnie, gruszki, jabłka.

Wprawdzie ubezpieczona w okresie spornym chodziła do szkoły w S., jednak do szkoły miała blisko. Rano jeździła na godz. 8:00 około pół godziny autobusem. Ze szkoły wracała między między 14:00 a 16:00. Wiarygodne jest zatem, że po powrocie ze szkoły ubezpieczona pomagała w pracach w gospodarstwie rolnym przez około 5 godzin a w sezonie a zwłaszcza w okresie wakacyjnym dłużej. Ubezpieczona uczyła się na bieżąco w szkole, w autobusie lub wieczorem około godz. 21.

Reasumując, ubezpieczona wykazała, iż w spornym okresie od 24 maja 1976r. do 30 czerwca 1979r. wykonywała pracę w gospodarstwie rolnym rodziców, w warunkach pozwalających na zliczenie tego okresu jako uzupełniającego na podstawie cytowanego wyżej art. 10 ustawy emerytalno – rentowej. Bez znaczenia dla oceny tej kwestii jest fakt wykonywania pracy zawodowej przez rodziców ubezpieczonej, gdyż praca zawodowa osób prowadzących gospodarstwo rolne nie wyklucza prowadzenia takiego gospodarstwa i była powszechną praktyką.

Mając powyższe na uwadze Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do emerytury poczynając od 1 października 2016r. tj. od miesiąca złożenia wniosku.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804).

(-) SSO Patrycja Bogacińska – Piątek